

ВИЕНСКА ДЕКЛАРАЦИЯ

за

глобално опазване на есетрите

Предисловие

Есетрите и веслоносите (разред Есетроподобни) са 27 вида риби, повечето от които застрашени (виж червения списък на IUCN), а някои от тези видове са дори критично застрашени. Ситуацията изисква по-координирани и целенасочени действия, за да се предотврати изчезването на тези видове. В същото време, есетрите са флагови видове (индикатори за високо биоразнообразие) по отношение на други елементи на фауната, които са засегнати от същите фактори. Есетрите са отличен пример в подкрепа на природозащитните подходи, насочени към опазване на местообитанията, поради факта, че използват различни местообитания по време на различните етапи от жизнения си цикъл. Опазването на местообитанията на есетрите ще доведе до ограничения при използването на реките, крайбрежните и морските води и свързаните с тях ресурси, което ще бъде от полза за всички представители на фауната.

През 2005 г., Световното общество за опазване на есетрите (WSCS) публикува РАМСАРСКАТА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ГЛОБАЛНО ОПАЗВАНЕ НА ЕСЕТРИТЕ, очертавайки водещите принципи на неотложните мерки за осигуряване бъдещето на есетровите риби. За да се отговори на продължаващите стари, както и на новите, предизвикателства в опазването на есетрите, на Осмия международен симпозиум за есетрите (ISS 8), проведен от 10-ти до 16-ти септември 2017 г. във Виена, с участието на около 300 специалисти по есетровите риби от 32 страни, бе почувствана необходимостта да се преразгледат, актуализират и частично да се ревизират ключовите препоръки, засягащи ефективността на консервационното управление. В същото време бе подчертана необходимостта от прилагането на най-добри практики при планирането или осъществяването на дейностите по:

- 1) Защита и опазване на есетровите видове като емблематични флагови видове за опазване на биоразнообразието за бъдещите поколения;
- 2) Отчитане на необходимостта от дългосрочни и адекватно обезпечени мерки за опазване на есетрите, подкрепени от подобрени управленски структури;
- 3) Опазване и възстановяване на реките като динамични системи, задвижвани от смущения. Речните хидроморфологични и екосистемни услуги зависят от тяхната непокътната функционалност, както и от надлъжната им и напречна свързаност;
- 4) Осигуряване на защитата на популациите от есетри чрез ефективен контрол и борба с измамите, незаконния, нерегулиран и нерегистриран улов и търговия. Като едновременно с това се осъществява подкрепа за устойчивите аквакултурни практики, като алтернативен начин за производство на есетрови суровини.

За да послужи на тези цели, насочени към повишаване на ефективността на опазването и възстановяването на есетровите видове, Осмият международен симпозиум за есетрите (ISS 8) разработи следните препоръки, които са обобщени в настоящата кратка версия на Декларацията. Пълната версия включва подробни обосновки за разглеждане от съответните засегнати държави, както и от регионалните и международни агенции, ангажирани с опазването на видове.

Препоръки

Качество на местообитанията и възстановяване

Защита на местообитанията, регулиране на реките, защита от наводнения и вътрешна навигация

Препоръка 1: Мерките за възстановяване чрез програми за „екс-ситу“ (ex situ) и зарибяване (restocking) изискват спешни мерки за „ин-ситу“ опазване и възстановяване на местообитанията: а) всички хабитати на видовете от разред Есетроподобни трябва да бъдат идентифицирани и ефективно защитени чрез националното и евентуално чрез международното законодателство; б) правните рамки като Директивата за местообитанията на ЕС, както и документи като Рамсарската конвенция, Конвенцията за биологичното разнообразие, както и конвенциите от Берн, Осло-Париж, Хелзинки, Букурещ и Барселона, трябва да бъдат изцяло приложени, за да се подобри ефективно консервационният статус на видовете чрез подобрения в разширените им местообитания.

Препоръка 2: Защитата от наводнения и инфраструктурата за вътрешно корабоплаване трябва да бъдат планирани по интегриран начин с цел да се поддържа в максимална степен естествената хидродинамика, както и да се осигури свързаност и функционалност на екосистемите. Инфраструктурните проекти, които не са проектирани по такъв интегриран начин, не трябва да се прилагат.

Завиряване

Препоръка 3: Не трябва да се изграждат нови язовири по реките на есетрите и веслоносите. Въпреки това, ако са неизбежни, язовирите трябва да бъдат проектирани с най-съвременни мерки за намаляване на риска. Като част от тези мерки са правилно проектирани проходни съоръжения, които да осигуряват свободна миграция нагоре и надолу по течението на реките на всички жизнено фази на есетровите риби (възрастни екземпляри до няколко метра, както и риби от крехките ранни фази от жизнения им цикъл), свободна миграция на други фаунални елементи, както и свободно придвижване на седименти. Освен това, мерките трябва да включват опазване на местообитанията и бентосните общности в секциите нагоре и надолу по течението на реките. Проектите трябва да отчетат ефектите от изменението на климата, да предвидят динамичните промени в моделите на валежите (напр. екстремни наводнения и екстремни суши) за период от време от поне 50 до 80 години, като допълнително редуцират

дела на наличния воден дебит за производство на енергия.

Препоръка 4: Язовирите са унищожили наличието на местообитания за презимуване и размножаване на есетровите риби нагоре и надолу по речните течения. Съществуващите съоръжения трябва да бъдат модернизирани със структури за ефективна защита на рибите и проходи за преминаване, както нагоре, така и надолу по течението на реките (проходи подходящи както за млади, така и за възрастни екземпляри). Други въздействия на язовирите, като преноса и натрупването на седименти (например, при големи речни оттоци извън сезона, при залпово изпускане на вода от язовирите, при промени в температурния режим), също изискват прилагането на смекчаващи мерки. Наличието на странични канали, по които преминава най-малко 30% от речния отток при всякакви условия, значително би намалило въздействието на язовирните съоръжения.

Препоръка 5: В случаите, в които изграждането на рибни проходи не е ефективно решение поради ниския капацитет на съществуващите съоръжения, трябва да се обмисли премахването на тези съоръжения.

Препоръка 6: Приоритизирането на мерките за опазване и смекчаване на въздействията върху есетровите реки, следва да се прилага на ниво водосборен басейн. Това е необходимо, за да се поддържат екологичните функции и да се осигури най-висока целесъобразност, както и най-ниски нива на неблагоприятните въздействия от техническа инфраструктура.

Управление на рибарството

Препоръка 7: Управлението на риболова (напр. планиране, инспекции, надзор, опазване и прилагане) и останалите консервационни дейности, трябва да бъдат правилно интегрирани на всички нива. Това е необходимо, за да се осигури адекватното прилагане и на двата вида дейности от персонал с подходяща експертиза и ресурси, подкрепени от интегрирана правна рамка.

Препоръка 8: Правните предпоставки за нормативните документи в областта на рибарството трябва да отразяват ефектите от браконьерството върху усилията за опазване на видовете, както и върху самите популации на видовете риби с голяма продължителност на живота. Поради това, трябва да има значителни глоби и/или наказания. Съдебната власт трябва да бъде адекватно информирана за контекста и последиците от такива нарушения, за да се гарантира налагането на съществени санкции.

Препоръка 9: Общностите, които традиционно са разчитали на риболова на есетри, трябва да бъдат подпомогнати при създаването на алтернативни средства за препитание, за да се улесни спазването на ограниченията и забраните за риболов.

Препоръка 10: Изследователите и мениджърите в областта на рибарството се съветват с бързи темпове да разработват и прилагат по-селективни методи за риболов, чрез които се предотвратява (или значително се намалява) улова на есетрови риби в райони, в които се извършва риболов на други целеви видове.

Оцеляване на видовете и хранилища

Препоръка 11: Подготовката на дейности за запазване на разнообразието от есетрови популации извън естествените им местообитания („екс-ситу“ консервационни дейности, целящи запазването на оставащата генетична хетерогенност и създаването на потенциални

запаси от люпила на есетрови видове, които са застрашени от изчезване) трябва да бъде приоритетна и да получи навременна подкрепа в програмите за възстановяване на есетрите.

Препоръка 12: Ефективната организация на „екс-ситу“ наличностите трябва да бъде споделена между голям брой страни, за да бъде отразена съвместната отговорност в управлението на популациите. Това ще спомогне и за разпределянето на свързаните с това разходи за възстановяване, както и за намаляване на риска от загуби поради локални отрицателни събития.

Дейности по зарибяване, възстановяване и реинтродукция

Препоръка 13: Зарибяването като мярка за компенсация, се счита за временно средство за преодоляване на неблагоприятните условия на околната среда, които причиняват неуспешно възпроизводство, или средство за създаването на самоподдържащи се популации. Трябва да се създадат управленски структури на национално или регионално равнище, в зависимост от разпространението на видовете, за да се координират действията и да се стандартизират методологиите за размножаване, отглеждане и освобождаване.

Контрол на пазара

Препоръка 14: Поради неблагоприятното въздействие на неконтролируемия, незаконен риболов върху естествените популации от есетрови риби, то основните правоприлагащи усилия на национално, регионално и международно ниво трябва да бъдат насочени към ограничаването на незаконната търговия с хайвер, есетрово месо и други продукти от есетрови риби. Следователно, това трябва да включва осигуряването на достатъчно ресурси (включително работна сила, оборудване, оперативни разходи и др.) за съответните правоприлагащи органи, с цел да се предотврати прекомерната експлоатация на есетрови видове.

Препоръка 15: Необходимо е компетентните национални органи (напр. научни и управленски органи по CITES конвенцията, митници, инспекции по храните, правоприлагащи органи) да създават официални или неформални междуведомствени групи (с участието на специалисти от научни институции, митници, полиция и специалисти по финансови престъпления) за разработване на общи подходи и хармонизирани средства за борба с незаконната търговия с представители на дивата флора и фауна, като се подкрепят взаимно в съответните дейности и подкрепят компетенциите си при справянето с правни измами.

Препоръка 16: Инспекциите в производството и търговията трябва да се извършват без предупреждение. Те трябва да използват най-съвременните техники (например ДНК и изотопен анализ), които са необходими за идентифициране на вида и произхода му, като по този начин се гарантира ефективно наблюдение на търговията с хайвер и други есетрови стоки. Това трябва да включва и контейнерите за хайвер с етикети на CITES, освен в случаите, когато манипулациите са напълно неприемливи.

Препоръка 17: Необходима е тясна трансгранична координация на правоприлагащите действия, свързани с незаконната търговия с есетрови продукти, за да е възможно справянето с международните престъпни мрежи.

Препоръка 18: Изпълнителните органи следва да повишат вниманието си по отношение на наличието и автентичността на етикетите в съответствие с най-новите системи за етикетиране на CITES. Професионалното изготвяне и начин на поставяне на етикетите, трябва да бъдат

стандартизиран на по-високо ниво, за да се предотвратят злоупотреби и да се избегне загубата на етикети по време на опаковането, транспортирането и съхранението. Също така, трябва да се подобри качеството на печат на кодовете на CITES, за да се сведат до минимум измамите.

Препоръка 19: За да се осигури успех в съдебните дела, аналитичните методи трябва да бъдат хармонизирани, като се използват подходящи научни и лабораторни стандарти. За предпочитане е това да се осигури с редовни обучения за уеднаквяване между лабораториите, извършващи ДНК и други анализи по разследванията.

Аквакултури

Препоръка 20: Видовете есетри, произведени чрез аквакултурни операции, следва редовно да бъдат наблюдавани в съответствие с националните или регионални (ЕС) регламенти, включително по отношение на екологичната съвместимост и безопасността на продуктите. За да се идентифицира и предотврати незаконният внос или „изпирането“ на незаконно уловена риба като аквакултура, производството и търговията с есетрови видове изисква специфични мерки за мониторинг и контрол в сектора на аквакултурата. За да се предотврати отрицателното взаимодействие между изкуствено отглежданите риби и естествените популации/видове (например хибридизация, предаване на болести, неправилно идентифициране в случай на прилов), следва да бъдат приложени ефективни мерки за предотвратяване на излизането на риби от стопанствата.

Препоръка 21: Аквакултурната индустрия, участваща в производството на есетрови продукти, се насърчава да сътрудничи при определянето на подходи за проследяване, които да подкрепят правоприлагащите органи в действията им по контрол на търговията. Предлага се да се създадат хранилища за тъкани за идентификация на заловени стоки, за да се позволи по-ефективно и бързо пускане на пазара на законните есетрови продукти.

Препоръка 22: Стопанствата, култивирани есетрови продукти за потребителските пазари, могат в изключителни случаи да бъдат важни партньори в програмите за опазване на околната среда, за да се преодолее липсата на необходимата публична инфраструктура за „екс-ситу“ консервационни дейности. Тези стопанства могат да бъдат временно привлечени и да получат подкрепа за поддържане на застрашени от изчезване есетрови видове, които са публична собственост. Това може да стане, ако са изпълняват следните условия:

- а) Надзорът на процеса по развъждане се осъществява от националните/регионалните природозащитни органи, които изпълняват програмите за възстановяване на есетри.
- б) Дивите риби (до поколение F2) не са собственост на стопанството, а принадлежат на националната или регионална програма за възстановяване на есетрите. Стопанството носи пълна отговорност за оцеляването и наличието на есетрите.
- в) Екземплярите, които се използват за размножаване, се избират на базата на предварителен генетичен анализ и съгласуван размножителен план. Развъждането (с цел възстановяване) е отделено от производството със стопанска цел, като се прилагат „екс-ситу“ препоръките за отглеждане.
- г) Преди използването на излишъка от размножаването за търговски цели, трябва да се вземе предвид търсенето на есетри от програмите за възстановяване във водосборния басейн.

Използването за търговски цели се осъществява само след разрешение на координиращия орган, като всеки случай се разглежда по отделно.

Интегриране на политиките и повишаване на информираността

Препоръка 23: Трябва да се повиши информираността на обществото, за да може то да окаже подкрепа и да настоява за политически действия за изпълнението на всички гореописани препоръки. Обществеността в засегнатите държави трябва да бъде информирана за значимостта на есетровите риби за хората и за природата, както и за застрашения статус на тези видове. По-специално, потребителите на хайвер трябва да научат как да избягват незаконни продукти. Ключовите заинтересовани страни от различни сектори се нуждаят от целенасочена информация за опазването на есетрите. Необходимо е да се повиши осведомеността на ключовите лица, които участват във взимането на решения относно необходимостта от интегрирани политически действия и изпълнението на гореописаните препоръки.